

OPINIA
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA
z dnia 21 lipca 2011 r.

w przedmiocie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego.

Krajowa Rada Sądownictwa, po zapoznaniu się z senackim projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, opiniuje go pozytywnie z następującymi uwagami:

Projekt przewiduje w każdej sytuacji wznowienia postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie (art. 401¹ k.p.c.), konieczność prowadzenia postępowania od początku, co wynika z obowiązku sądu drugiej instancji przekazania sprawy do rozpoznania sądowi pierwszej instancji (projektowany art. 412 § 3¹ k.p.c.) oraz obowiązku Sądu Najwyższego uchylecia orzeczeń sądu drugiej i pierwszej instancji oraz przekazania rozpoznania sprawy sądowi pierwszej instancji (projektowany art. 412 § 4 k.p.c.). W opinii Rady, kwestia konieczności ewentualnego przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji, w celu zapewnienia skuteczności regulacji z art. 190 ust. 4 w związku z art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji RP, powinna podlegać każdorazowo ocenie sądu drugiej instancji lub Sądu Najwyższego rozpoznającego skargę o wznowienie postępowania i decydującego o wznowieniu postępowania, ponieważ, jak wynika z uzasadnienia postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 sierpnia 2009 r., S 5/09 (OTK-A 2009 nr 7, poz. 121), sądowe gwarancje rozpoznania skargi w dwuinstancyjnym postępowaniu powinny być adekwatne do jej systemowego celu. Zbytni automatyzm rozwiązań proponowanych w senackim projekcie zmian Kodeksu postępowania cywilnego (art. 412 § 3¹ i § 4 k.p.c.) budzi z tego punktu widzenia poważne zastrzeżenia.

Krajowa Rada Sądownictwa akceptuje pogląd Trybunału Konstytucyjnego, wyrażony w powołanym wyżej postanowieniu, zgodnie z którym realizacja gwarancji możliwości rozpoznania sprawy od początku zależy od realiów prawnych i faktycznych danej sprawy, a konieczność powtórzenia postępowania może dotyczyć różnych jego faz. Sam Trybunał Konstytucyjny nie zakłada zatem konieczności przekazania sprawy do rozpoznania sądowi

pierwszej instancji w każdej sytuacji wznowienia postępowania na podstawie wynikającej z art. 401¹ k.p.c.

Przyjęcie jako jedynej możliwej opcji uchylenia w każdym przypadku orzeczenia sądu drugiej instancji i przekazania sprawy do rozpoznania sądowi pierwszej instancji spowodowałoby także ogólne opóźnienie toczących się przed sądami postępowań cywilnych, co stoi w sprzeczności z prawem obywatela do rozpoznania jego sprawy przez sąd bez nieuzasadnionej zwłoki (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP).

Uwzględniając poglądy Trybunału Konstytucyjnego wyrażone w postanowieniu z dnia 7 sierpnia 2009 r., S 5/09, należałoby raczej rozszerzyć możliwość uchylenia przez sąd drugiej instancji orzeczenia własnego a także orzeczenia sądu pierwszej instancji, wychodząc poza obecne ograniczenia przewidziane w art. 412 § 2 k.p.c., który zezwala na uchylenie orzeczenia zaskarżonego skargą o wznowienie jedynie w przypadku konieczności odrzucenia pozwu lub umorzenia postępowania. W opinii Rady, należałoby pozostawić sądowi orzekającemu orzekanie o dopuszczalności wznowienia, pozostawiając temu sądowi wybór odpowiedniego sposobu zapewnienia obywatelom prawa do sądu w ujęciu art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji.

Krajowa Rada Sądownictwa wyraża natomiast aprobatę dla propozycji uregulowania możliwości wznowienia postępowania cywilnego, gdy potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego, działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską, co w praktyce oznacza wznowienie postępowania po wydaniu wyroku przez Europejski Trybunał Praw człowieka w Strasburgu, a wyjątkowo także Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w Luksemburgu.